

**RAPORT O STANIE FINANSÓW
JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ROKU 2016**

INC | Rating

GRUPA INC OD PONAD 20 LAT DZIAŁA NA RZECZ ROZWOJU POLSKIEGO SAMORZĄDU I BIZNESU

INC | Investments
& Consulting

Spółka notowana na rynku regulowanym GPW od 2006 roku. Autoryzowany Doradca na rynku NewConnect, Catalyst oraz AeRO

INC | Dom
Maklerski

Dom Maklerski posiada zezwolenie na prowadzenie działalności maklerskiej na podstawie decyzji Komisji Nadzoru Finansowego

INC | Rating

Polska agencja ratingowa zarejestrowana przez ESMA (Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych)

 Carpathia Capital

Fundusz typu VC/PE notowany na giełdzie w Bukareszcie inwestujący w spółki w Rumunii i w Polsce

INC | East&West

Spółka non profit, której misją jest promocja postaw obywatelskich oraz współpraca z Polonią i Polakami za Granicą

FRRK | Fundacja Rozwoju
Rynku Kapitałowego

Fundacja odpowiadająca na potrzeby dotyczące rozwoju i edukacji w zakresie rynku kapitałowego w Polsce i na świecie

GRUPA KOMPLETNA NA RYNKU KAPITAŁOWYM

inwestujemy
w rozwój

finansujemy
wzrost

Ponad **4 380 000 000** PLN

ŚRODKI POZYSKANE PRZEZ KLIENTÓW INC S.A.

22 EMISJE

IPO I SPO NA **GPW**

KAPITAŁ POZYSKANY PRZEZ KLIENTÓW INC S.A.

1 023 000 000 PLN

>100 EMISJI

IPO I SPO NA **NEW/
CONNECT**

KAPITAŁ POZYSKANY PRZEZ KLIENTÓW INC S.A.

350 000 000 PLN

60 EMISJI

SERII OBLIGACJI NA **CATALYST**

KAPITAŁ POZYSKANY PRZEZ KLIENTÓW INC S.A.

ok. **3 000 000 000** PLN**

2 EMISJE

NA **AeRO**
BVB Market for Equities

KAPITAŁ POZYSKANY PRZEZ KLIENTÓW INC S.A.

8 700 000 PLN

*klienci INC S.A. oraz spółek wchodzących w skład grupy kapitałowej INC S.A.

**wartość przeprowadzonych emisji obligacji oraz obligacji wprowadzonych na Catalyst

Szanowni Państwo!

Oddajemy w Państwa ręce opracowany przez nasz Zespół pod kierunkiem Pana wiceprezesa Krzysztofa Grybionko „Raport o stanie finansów jednostek samorządu terytorialnego w roku 2016”. Nie mógłby on powstać bez inicjatywy i wsparcia Związku Miast Polskich, a zwłaszcza Pana Dyrektora Andrzeja Porawskiego oraz Pana Ryszarda Grobelnego. Dziękuję szczególnie Panu Profesorowi Pawłowi Śliwińskiemu za nadzór merytoryczny nad analizą. Liczymy, iż zawarte w nim informacje pomogą Państwu w pełnieniu Waszych trudnych funkcji publicznych.

Jacek Mrowicki
Prezes Zarządu
INC Rating Sp. z o.o.

INC | Rating

POD NADZOREM EUROPEAN SYSTEM OF FINANCIAL SUPERVISION (ESFS)

- **European Securities Market Authority (ESMA)**
- **European Banking Authority (EBA)**
- **European Insurance & Oc. Pensions Authority (EIOPA)**

27 października 2015 r. INC Rating Sp. z o.o. została oficjalnie zarejestrowana jako agencja ratingowa na terenie Unii Europejskiej przez ESMA (European Securities and Markets Authority - Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych) - zgodnie z przepisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (EU) nr 1060/2009 z dnia 16 września 2009 r. w sprawie agencji ratingowych. INC Rating Sp. z o.o. od momentu rejestracji jest podmiotem uprawnionym do nadawania oficjalnych ocen ratingowych na rynku finansów publicznych. Agencja specjalizuje się w ratingach Jednostek Samorządu Terytorialnego.

18 lipca 2017 r. INC Rating Sp. z o.o. została wpisana na listę Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego (EBA). Oznacza to, że ratingi niezamówione wystawiane przez agencję spełniają najwyższe kryteria i nie odbiegają jakością od ocen wystawionych na zamówienie.

POLSKA AGENCJA RATINGOWA W SŁUŻBIE DLA POLSKIEGO SAMORZĄDU

NADZÓR NAD ZESPOŁEM BADAWCZYM

Krzysztof Grybionko

Wiceprezes INC RATING

Absolwent Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu (studia doktoranckie na kierunku Ekonomia) i Politechniki Poznańskiej (inżynieria produkcji). Współautor ponad 300 analiz i opracowań finansowych i inwestycyjnych dla Jednostek Samorządu Terytorialnego (JST) i spółek (WPI, PRL, Strategie, WPF). Prowadził szkolenia dla szczebla zarządzającego JST i spółek komunalnych w zakresie zarządzania długiem, przygotowania i wykonania strategii, planów inwestycyjnych i finansowych i pracy z radami JST. Jeden z twórców metodologii agencji ratingowej INC Rating.

dr hab. Paweł Śliwiński, prof. nadzw. UEP

Kierownik projektów badawczo-rozwojowych

Profesor nadzwyczajny w Katedrze Finansów Międzynarodowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, której jest kierownikiem. Studiował na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu, Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, a także na Uniwersytetach w Tilburgu (Holandia) i Antwerpii (Belgia). Pracował w Centralnym Biurze Maklerskim Wielkopolskiego Banku Kredytowego S.A., Biurze Maklerskim BRE Brokers S.A. oraz Domu Maklerskim POLINWEST S.A. Posiada licencje doradcy w zakresie publicznego obrotu papierami wartościowymi (licencja KNF nr 111) oraz maklera papierów wartościowych (licencja KNF nr 1094). Członek Rad Nadzorczych m.in. Nationale-Nederlanden Towarzystwo Ubezpieczeń na Życie S.A., Carpathia Capital S.A. - pierwszej polskiej spółki notowanej na Giełdzie Papierów Wartościowych w Bukareszcie.

dr hab. Justyna Światowiec-Szczepańska, prof. nadzw. UEP

Członek Rady Nadzorczej INC RATING

Profesor nadzwyczajny w Katedrze Zarządzania Strategicznego Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. Absolwentka kierunku Handel Zagraniczny Akademii Ekonomicznej w Krakowie. Odbiła praktykę zawodową w MELEX USA Inc. w Stanach Zjednoczonych. Wykładała m.in. w Krakowskiej Szkole Biznesu i w Wielkopolskiej Szkole Biznesu na studiach MBA, w Małopolskiej Szkole Administracji Publicznej oraz na Międzynarodowych Interdyscyplinarnych Studiach Doktoranckich UEP. Do roku 2007 związana zawodowo z Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie z Katedrą Handlu i Instytucji Rynkowych. Specjalizuje się w problematyce zarządzania strategicznego, ryzyka strategicznego, sieci biznesowych, a także strategii korporacyjnych. Jest autorem ponad 150 prac naukowych. Uczestniczyła w kilkunastu projektach badawczych NCN oraz NCBIR. Aktywny członek Strategic Management Society (SMS) i Academy of International Business (AIB).

ZESPÓŁ BADAWCZY

Krzysztof Waśko
Maksymilian Cemel
Piotr Frankiewicz
Jacek Krawiec

**WYKORZYSTUJEMY PONAD 20 LAT DOŚWIADCZENIA WE WSPÓŁPRACY
Z POLSKIMI SAMORZĄDAMI**

SYNTEZA

Krótkie podsumowanie roku 2016 oraz problemy i wyzwania stojące przed JST

JST OGÓŁEM

Sytuacja finansowa Jednostek Samorządu Terytorialnego ogółem

GMINY

Sytuacja finansowa gmin z wyłączeniem miast na prawach powiatu

MIASTA

Sytuacja finansowa miast na prawach powiatu

POWIATY

Sytuacja finansowa powiatów ziemskich

WOJEWÓDZTWA

Sytuacja finansowa samorządów wojewódzkich

SYNTEZA

ROK 2016 – KRÓTKIE PODSUMOWANIE

- Jednostki samorządu terytorialnego (JST) przyjęły na siebie ciężar operacyjny związany z rządowym programem wsparcia rodzin „Rodzina 500+”. O skali programu świadczy dynamika zmian bieżących dochodów i wydatków budżetów JST:
 - Dochody bieżące JST w 2016 r. wzrosły do 200,73 mld PLN (14,0% r/r)
 - Wydatki bieżące JST w 2016 r. wzrosły do 180,20 mld PLN (14,2% r/r)
- Znaczącemu spadkowi uległy wydatki majątkowe realizowane przez JST. W 2016 r. osiągnęły wartość 25,83 mld PLN (spadek o 33% r/r). Wysoka dynamika spadku związana jest z zakończonym okresem kwalifikowalności środków unijnych przyznanych w perspektywie budżetowej 2007-2013 (w 2015 r.).
- Zobowiązania bezpośrednie sektora JST spadły do poziomu 68,93 mld PLN (-3,58% r/r). Był to pierwszy tak dynamiczny spadek zadłużenia w tym sektorze w analizowanym okresie. W latach 2012-2015 zadłużenie bezpośrednie rosło z kolei przeciętnie o 2,24% rocznie, co wskazuje na wyraźną zmianę trendu w roku 2016. Spadek zadłużenia wydaje się być potwierdzeniem tezy o zmniejszeniu wartości inwestycji współfinansowanych ze środków UE i wynikającym z tego obniżeniu zapotrzebowania na finansowanie wkładów własnych.
- Wraz ze zmniejszeniem ogólnego poziomu zadłużenia samorządów nastąpiła poprawa warunków, na jakich było ono spłacane. Przeciętny koszt długu spłacanego przez samorzady wszystkich szczebli wynosił w 2016 r. 2,82%. Jest to znaczący spadek wobec wartości 4,64% zanotowanej w roku 2012.

WYBRANE PROBLEMY I WYZWANIA STOJĄCE PRZED JST – PERSPEKTYWA FINANSOWA

- Subwencja oświatowa otrzymywana przez JST pozwalała w 2016 r. na pokrycie przeciętnie 68,09% wydatków na oświatę realizowanych przez samorzady. W stosunku do roku 2012 wartość ta spadła o 2,42 p.p. Oznacza to, że samorzady ponoszą znaczną część nakładów na kształcenie, tym samym inwestując w rozwój kapitału ludzkiego, będącego jednym z obszarów wpływających na osiągnięcie celów Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.
- Regulacje związane z obsługą długu¹ powodują brak stabilności stosowanych przez samorzady progów ostrożnościowych, a dodatkowo wpływ na ich wysokość ma stanowione centralnie prawodawstwo. Na przykład, realizacja programu „Rodzina 500+” doprowadziła do znacznego wzrostu dochodów JST. Tym samym okresowo znacznie zwiększony został maksymalny poziom wydatków związanych z obsługą zadłużenia², co w dłuższej perspektywie może prowadzić do problemów JST z zachowaniem płynności finansowej lub uchwalaniem budżetów.

¹ Zgodnie z regułą zawartą w art. 243 Ustawy o finansach publicznych, relacja planowanych nakładów związanych z obsługą zadłużenia i dochodów budżetu ogółem nie może przekroczyć średniej arytmetycznej z obliczonych dla ostatnich trzech lat relacji jej dochodów bieżących powiększonych o dochody ze sprzedaży majątku oraz pomniejszonych o wydatki bieżące, do dochodów ogółem budżetu.

² Wzrost dochodów w roku 2016 wpłynął jedynie na lewą stronę nierówności przedstawionej w art. 243 Ustawy o finansach publicznych. Wpływ tej zmiany ustanie w 2019 r.

JST OGÓŁEM

BUDŻET JST OGÓŁEM

Dochody bieżące

Dochody bieżące jednostek samorządu terytorialnego w okresie analizy wzrastały ze 156 mld zł w 2012 r. do 201 mld zł w 2016 r., co implikuje skumulowany roczny wskaźnik wzrostu CAGR na poziomie 6,43%.

201 MLD PLN
Dochody bieżące JST
w 2016 r.

Marża operacyjna³

Różnica pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi znajdowała się w przedziale 7,43%-10,35% dochodów bieżących, osiągając średnią dla okresu na poziomie 9,26%.

Dochody lat 2006-2016

Najważniejszymi pozycjami w dochodach JST są:

- a) Subwencje ogólne z budżetu państwa (paragraf 292),
- b) Podatek dochodowy od osób fizycznych (paragraf 001),

Te dwie pozycje stanowiły 45,5% średnich dochodów jednostek samorządowych w latach 2006-2016.

- c) Podatek od nieruchomości (paragraf 081),
- d) Podatek dochodowy od osób prawnych (paragraf 002),
- e) Wpływy z usług (paragraf 083),
- f) Dotacje celowe na zadania własne (paragraf dochodów 203) i zlecone (paragrafy 201 i 211) oraz dotacje na zadania inwestycyjne (paragraf 620).

Wszystkie wymienione pozycje stanowiły łącznie ponad 77,5% średnich dochodów JST w ostatnich 11 latach.

Wydatki lat 2006-2016

Najważniejszymi działami wśród wydatków JST są:

- a) Oświata i wychowanie (dział 801),
- b) Transport i łączność (dział 600),

Te dwie pozycje stanowiły 45,5% średnich wydatków w latach 2006-2016.

- c) Pomoc społeczna (dział 852),
- d) Administracja publiczna (dział 750),
- e) Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (dział 900).

Wszystkie wymienione kategorie wydatkowe odpowiadały za 74,01% średnich wydatków samorządowych w analizowanym okresie.

³ Wskaźnik rachunkowości zarządczej obliczany, jako iloraz nadwyżki operacyjnej i dochodów bieżących jednostki.

ZADŁUŻENIE

Zadłużenie ogółem wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w latach 2012-2016 wzrosło z poziomu 67,83 mld zł do poziomu 69,02 mld zł i stanowi obecnie 34,38% ich dochodów bieżących.

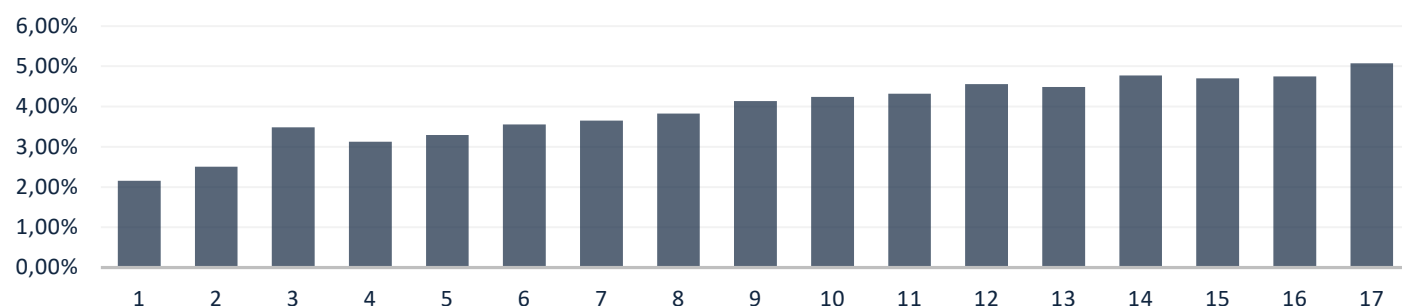
69,02 MLD PLN

Wzrost **zadłużenia ogółem** w latach 2012-2016 z 67,83 mld zł do 69,02 mld zł

Koszt obsługi długu

Wysokość odsetek od kredytów, płaconych przez samorzady, jest odzwierciedleniem ich kondycji finansowej, opisywanej np. przez ustaloną przez uznane agencje ocenę ratingową (europejski status ECAI, oprócz „wielkiej trójki”, czyli: S&P, Moody’s oraz Fitch, posiada również między innymi polska agencja ratingowa INC Rating). Zależność tę obrazuje Wykres 1.

Wykres 1. Średni koszt długu dla JST w danej kategorii kredytowej według danych za lata 2011-2016

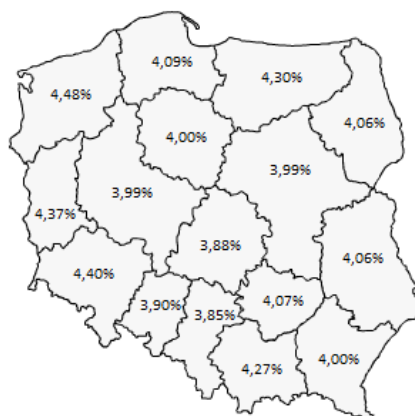

Źródło: Opracowanie własne.

Adnotacja: Kategoria na wykresie przedstawione są rosnąco; 1 – kategoria najlepsza, 17 – kategoria najgorsza.

Podczas analizy kosztu obsługi zadłużenia widoczne jest, że samorzady mające gorszą kategorię kredytową płacą zwykle wyraźnie wyższe odsetki niż samorzady, które otrzymały wyższą notę. Warto uwagi są jednak pewne odchylenia od tej reguły. Uważamy, że jest to spowodowane dużą wagą subiektywnej oceny pracowników banków podczas ustalania wysokości odsetek.

Wykres 2. Średni koszt długu jednostek samorządu terytorialnego w podziale na województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Najniższym kosztem długu charakteryzowały się jednostki leżące na terenie województw śląskiego (3,85%) oraz opolskie (3,80%). Najwyższym z kolei województwa zachodniopomorskie (4,48%) oraz dolnośląskie (4,40%). Analizując powyższą mapę można zauważyć prawidłowość, według której niższy koszt długu posiadają przeciętnie jednostki znajdujące się w centralnej i południowej Polsce.

GMINY

Z WYŁĄCZENIEM MIAST NA PRAWACH POWIATU

BUDŻET GMIN

Dochody bieżące

Dochody bieżące gmin w latach 2012-2016 wzrastały z 70,23 mld zł w 2012 roku do 97,58 mld zł w roku 2016, co implikuje skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (CAGR) na poziomie 8,57%.

97,58 MLD PLN
Dochody bieżące gmin
w 2016 r.

Marża operacyjna

Marża operacyjna znajdowała się w przedziale 8,86%-10,89% osiągając średnią dla okresu równą 10,15%.

Dochody podatkowe

Dochody podatkowe gmin stanowiły od 34,48% do 39,50% dochodów bieżących. Średnio 50,50% dochodów podatkowych stanowiły podatki lokalne.

Dochody gmin w latach 2006-2016

Najważniejszą pozycję wśród dochodów gmin zajmują:

- a) Subwencje ogólne z budżetu państwa (paragraf 292),
- b) Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych (paragraf 001),

Te dwie pozycje stanowiły 46,2% średnich dochodów gmin w latach 2006-2016.

- c) Wpływy z podatku od nieruchomości (paragraf 031),
- d) Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań zleconych (paragraf 201).

Wszystkie wymienione pozycje odpowiadają za 71,4% dochodów gmin w ostatnich 11 latach.

Wydatki lat 2006-2016

Najważniejszą pozycję wśród wydatków zajmują w gminach:

- a) Oświata i wychowanie (dział 801),
- b) Pomoc społeczna (dział 852),

Te dwie pozycje stanowiły 53,3% średnich gmin w latach 2006-2016.

- c) Administracja publiczna (dział 750),
- d) Transport i łączność (dział 600),
- e) Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (dział 900).

Wszystkie wymienione pozycje odpowiadały za 80,3% wydatków budżetowych gmin.

ZADŁUŻENIE GMIN

Wysokość zadłużenia

Zadłużenie ogółem gmin w latach 2012-2016 utrzymywało się na stabilnym poziomie, by obniżyć się w roku 2016 do poziomu 23,86 mld zł (z poziomu 25,93 mld zł w roku 2012). Wartość ta stanowi 24,45% dochodów bieżących. Stosunek zadłużenia bezpośredniego do dochodów własnych spadał z poziomu 74,49% w 2012 roku do 53,46% w 2016 roku.

23,86 MLD PLN

Spadek **zadłużenia ogółem** w latach 2012-2016 z 25,93 mld zł do 23,86 mld zł

Obsługa zadłużenia

Wydatki na obsługę zadłużenia bezpośredniego w 2016 roku wyniosły 10,31% dochodów własnych i były niższe o 1,9 p.p. niż w roku wcześniejszym. Przeciętny koszt długu gmin wynosi 3,95%.

3,95%

Przeciętny **koszt długu** gmin

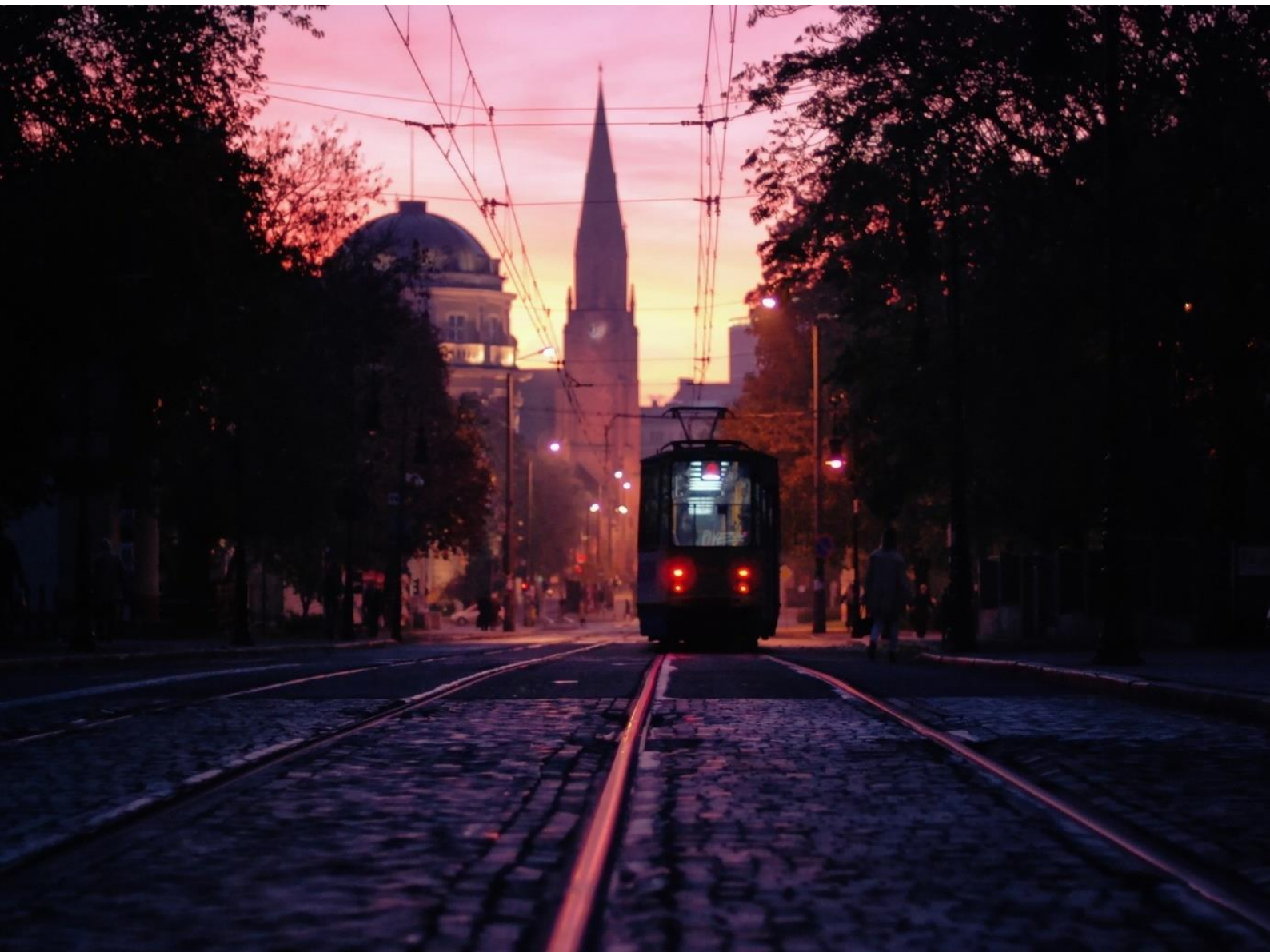
Średni okres spłaty zadłużenia

Średni okres spłaty zadłużenia (czas, przez jaki JST spłacałyby swoje zadłużenie przy założeniu, że cała nadwyżka operacyjna przeznaczana będzie na spłatę jego zadłużenia) wynosi 2,5 roku. Jeżeli rozszerzymy analizę i weźmiemy pod uwagę średnią nadwyżkę z lat 2012-2016, wartość tego wskaźnika wzrośnie do 3 lat.

2,5 ROKU

Średni **okres spłaty** zadłużenia gmin

MIASTA

NA PRAWACH POWIATU

BUDŻET MIAST NA PRAWACH POWIATU

Dochody bieżące

Dochody bieżące miast na prawach powiatu w badanym okresie wzrastały z 53,94 mld zł w 2012 r. do 69,57 mld zł w 2016 roku, co implikuje skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (CAGR) na poziomie 6,57%.

69,57 MLD PLN

Dochody bieżące miast na prawach powiatu w 2016 r.

Marża operacyjna

Marża operacyjna znajdowała się w przedziale 4,77%-9,32% osiągając średnią dla okresu wynoszącą 7,77%.

Dochody podatkowe

Dochody podatkowe powiatów grodzkich stanowiły od 43,51% do 45,10% ich dochodów bieżących. Średnio 33,95% dochodów podatkowych stanowiły podatki lokalne.

Dochody w latach 2006-2016

Najważniejszą pozycję wśród dochodów powiatów grodzkich zajmują:

- a) Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych (paragraf 001),
- b) Subwencje ogólne z budżetu państwa (paragraf 292),

Te dwie pozycje stanowiły 45,4% średnich dochodów miast na prawach powiatu w latach 2006-2016.

- c) Wpływy z podatku od nieruchomości (paragraf 031),
- d) Wpływy z usług (paragraf 083),
- e) Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań zleconych (paragraf 201).

Te pięć pozycji budżetowych odpowiada za 66,1% budżetów powiatów grodzkich.

Wydatki w latach 2006-2016

Najważniejszą pozycję wśród wydatków miast na prawach powiatów zajmują:

- a) Wydatki związane z oświatą i wychowaniem (dział 801),
- b) Transport i łączność (dział 600),

Obie te kategorie wydatkowe odpowiadały średnio za niemal połowę (49,2%) wszystkich wydatków miast na prawach powiatu w analizowanym okresie.

- c) Pomoc społeczna (dział 852),
- d) Administracja publiczna (dział 750),
- e) Gospodarka komunalna i ochrona środowiska (dział 900),
- f) Gospodarka mieszkaniowa (dział 700).

Wszystkie wymienione pozycje odpowiadają łącznie za 79,2% wydatków budżetowych miast na prawach powiatu w analizowanych latach.

ZADŁUŻENIE POWIATÓW GRODZKICH

Wysokość długu

Zadłużenie ogółem miast na prawach powiatu w analizowanym okresie wzrastało od 29,82 mld zł w 2012 r. do 32,4 mld zł w roku 2016, osiągając 46,58% dochodów bieżących. Stosunek zadłużenia bezpośredniego do dochodów własnych spadał z poziomu 80,62% w 2012 roku do 71,15% w roku 2016.

32,4 MLD PLN

Wzrost **zadłużenia ogółem** z 29,82 mld zł w 2012 roku do poziomu 32,4 mld zł w 2016 roku

Obsługa zadłużenia

Wydatki na obsługę zadłużenia bezpośredniego w 2016 roku wyniosły 7,61% dochodów własnych i były niższe o ponad 5 p.p. w stosunku do roku 2012. Przeciętny koszt długu miast na prawach powiatu wyniósł w analizowanym okresie 3,68%.

3,68%

Przeciętny **koszt długu** miast na prawach powiatu

Średni okres spłaty zadłużenia

Średni okres spłaty zadłużenia⁴ dla roku 2016 wynosi ponad 5 lat. Jeżeli rozszerzymy analizę i weźmiemy pod uwagę średnią nadwyżkę z okresu 2012-2016, wartość tego wskaźnika wzrasta do prawie 7 lat.

5 LAT

Średni **okres spłaty zadłużenia** miast na prawach powiatu

⁴ Czas, przez jaki samorzędy spłacałyby swoje zadłużenie przy założeniu, że cała nadwyżka przeznaczana będzie na jego spłatę.

POWIATY ZIEMSKIE

BUDŻET POWIATÓW ZIEMSKICH

Dochody bieżące

Dochody bieżące powiatów w analizowanym okresie wzrastały z 20,77 mld zł w 2012 r. do 22,37 mld zł w 2016 roku, co implikuje skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (CAGR) na poziomie 1,87%. Jest to najniższy poziom wzrostu w analizowanych grupach JST (nie uwzględniając województw).

22,37 MLD PLN

Dochody bieżące powiatów ziemskich w 2016 r.

Marża operacyjna

Marża operacyjna znajdowała się w przedziale 5,26%-9,23% osiągając średnią dla okresu w wysokości 6,94%. Dochody podatkowe powiatów stanowiły od 16,8% do 20,9% dochodów bieżących i wykazują tendencję rosnącą.

Dochody lat 2006-2016

Najważniejszą pozycją wśród dochodów powiatów stanowią:

- a) Subwencje ogólne z budżetu państwa (paragraf 292),
- b) Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych (paragraf 001).

Obie te kategorie dochodowe odpowiadały średnio za ponad połowę (58,9%) wszystkich dochodów powiatów w analizowanym okresie.

- c) Wpływy z dotacji celowych na zadania bieżące zlecone i powierzone (paragraf 211),
- d) Dochody z usług (paragraf 083),
- e) Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na zadania własne (paragraf 213).

Pięć wymienionych pozycji odpowiada za 78,5% budżetów powiatów.

Wydatki lat 2006-2016

Najważniejszą pozycją wśród wydatków powiatów są:

- a) Oświata i wychowanie (dział 801),
- b) Transport i łączność (dział 600),

Te dwie kategorie wydatkowe odpowiadały średnio za niemal połowę (46,00%) wszystkich wydatków powiatów w analizowanym okresie.

- c) Pomoc społeczna (dział 852),
- d) Administracja publiczna (dział 750),
- e) Edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854).

Te pięć pozycji odpowiada za średnio 78,8% wydatków budżetowych powiatów, a więc to na nich warto skupić najwięcej uwagi podczas analizy wydatków.

ZADŁUŻENIE POWIATÓW ZIEMSKICH

Wielkość zadłużenia

Zadłużenie ogółem powiatów w latach 2012-2016 utrzymywało się na relatywnie stałym poziomie. W 2016 roku nastąpiła niewielka obniżka do poziomu 5,56 mld zł (z poziomu 5,98 mld zł w 2012 roku). Wartość ta stanowi 24,88% dochodów bieżących. Stosunek zadłużenia bezpośredniego do dochodów własnych spadał z poziomu 95,72% w 2012 roku do 69,64% w roku 2016.

5,56 MLD PLN

Spadek **zadłużenia ogółem** powiatów ziemskich z 5,98 mld zł w 2012 roku do 5,56 mld zł w 2016 roku

Obsługa zadłużenia

Wydatki na obsługę zadłużenia bezpośredniego w 2016 roku wyniosły 10,22% dochodów własnych i były o 13,26 p.p. niższe niż w roku 2012. Przeciętny koszt długu powiatów wynosi 4,05%.

4,05%

Przeciętny **koszt długu** powiatów ziemskich

Średni okres spłaty zadłużenia

Średni okres spłaty zadłużenia powiatów dla roku 2016 wynosi 3 lata. Jeżeli rozszerzymy analizę i weźmiemy pod uwagę średnią nadwyżkę z lat 2012-2016, wówczas wartość tego wskaźnika wzrasta do 4 lat.

3 LATA

Średni **okres spłaty** zadłużenia powiatów ziemskich

SAMORZĄDY WOJEWÓDZKIE

BUDŻET SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZKICH

Dochody bieżące

Dochody bieżące województw w latach 2012-2016 utrzymywały się na podobnym poziomie (11,21 mld zł w 2016 roku), co implikuje skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (CAGR) na poziomie -0,69 % (najniższy we wszystkich grupach JST).

11,21 MLD PLN
Dochody bieżące województw w 2016 r.

Marża operacyjna

Marża operacyjna znajdowała się w przedziale 13,13%-17,73% osiągając średnią dla okresu w wysokości 15,31%.

Dochody podatkowe

Dochody podatkowe województw stanowiły od 44,3% do 54,6% dochodów bieżących. W okresie ostatnich 5 lat wydatki na wynagrodzenia stanowiły przeciętnie 26,89% wydatków bieżących pomniejszonych o zapłacone odsetki. Wydatki majątkowe wynosiły średnio 38,37% wydatków ogółem.

Dochody lat 2006-2016

Najważniejszą pozycję wśród dochodów województw zajmują:

- a) Wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych (paragraf 002),
- b) Subwencje ogólne z budżetu państwa (paragraf 292),

Kategorie dochodowe odpowiadały średnio za (46,1%) wszystkich dochodów województw.

- c) Wpływy z dotacji na zadania inwestycyjne (paragraf 620),
- d) Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa (paragraf 200 i 221),
- e) Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (paragraf 001).

Wszystkie wymienione pozycje odpowiadają za 82% dochodów województw.

Wydatki lat 2006-2016

Najważniejszą pozycję wśród wydatków województw zajmują:

- a) Transport i łączność (dział 600),

Pozycja ta odpowiada (samodzielnie) średnio za 38,79% wydatków województw.

- b) Administracja publiczna (dział 750),
- c) Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego (dział 921),
- d) Rolnictwo i łowiectwo (dział 010),
- e) Ochrona zdrowia (dział 851),
- f) Oświata i wychowanie (dział 851).

Wszystkie wymienione pozycje odpowiadały średnio za 76,4% wydatków województw w latach 2006-2016.

ZADŁUŻENIE SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZKICH

Wysokość długu

Zadłużenie ogółem województw w latach 2012-2016 wzrastało od 6,11 mld zł do poziomu 6,77 mld zł w roku 2016, co stanowi ponad 60,36% dochodów bieżących (najwięcej w badanych grupach JST). Stosunek zadłużenia bezpośredniego do dochodów własnych spadał z poziomu 97,93% w 2012 roku do 96,34% w 2016 roku.

6,77 MLD PLN

Wzrost **zadłużenia ogółem** z 6,11 mld zł w 2012 roku do poziomu 6,77 mld zł w 2016 roku

Obsługa zadłużenia

Wydatki na obsługę zadłużenia bezpośredniego w 2016 roku wyniosły 12,79% dochodów własnych i były wyższe o 1,69% niż w roku 2012. Przeciętny koszt długu województw wynosi 3,40%.

3,40%

Przeciętny **koszt długu** województw

Średni okres spłaty zadłużenia

Średni okres spłaty zadłużenia województw dla roku 2016 wynosi 3,5 roku. Jeżeli rozszerzymy analizę i weźmiemy pod uwagę średnią nadwyżkę z lat 2012-2016, wartość tego wskaźnika wzrasta do 4 lat.

3,5 ROKU

Średni **okres spłaty** zadłużenia województw

**GRUPA INC PONAD 20 LAT
DZIAŁA NA RZECZ
ROZWOJU POLSKIEGO SAMORZĄDU**

INC | Rating

ul. Krasińskiego 16
60-830 Poznań

tel. +48 61 851 38 83
office@incrating.pl
www.incrating.pl

NIP 781-19-02-148
REGON 302860944
KRS 000053514